

บทที่ 3

การวางแผนการวิจัย

3.1 แผนการทดลอง

การทดลองทั้งหมดกระทำที่ห้องปฏิบัติการวิจัยภาควิชาชีพวิศวกรรมสิ่งแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยใช้เครื่องมือขนาดที่ใช้ในห้องปฏิบัติการทำการทดลองทั้งหมด 4 ชุดการทดลอง ประกอบด้วยชุดควบคุมซึ่งเป็นระบบเอเอสแบบธรรมดา 1 ชุด และชุดการทดลองระบบเอเอสแบบมีถังคัตพันธุ์แบบแอนนอซิกอีก 3 ชุด โดยใช้อัตราเวียนสลัดจ์กลับ 100%, 100%, 300% และ 500% ของอัตราป้อนน้ำเสียตามลำดับ เพื่อศึกษาผลการป้องกันสลัดจ์ไม่จมตัวและการกำจัดไนโตรเจนของแต่ละการทดลอง

3.2 ตัวแปรที่ทำการศึกษา

การวิจัยนี้มีตัวแปรที่ทำการศึกษา คือ

1. ตัวแปรอิสระ

- การใช้ถังคัตพันธุ์แบบแอนนอซิก
- อัตราการเวียนสลัดจ์กลับของถังคัตพันธุ์แบบแอนนอซิก

2. ตัวแปรตาม

- ค่าซีโอดี
- ค่าทีเคเอ็น
- ค่าไนโตรท
- ค่าไนเตรท
- ค่าความเป็นต่าง
- ค่าตะกอนแขวนลอย
- ค่าพีเอช

- ค่าอุณหภูมิ
- ค่าออกซิเจนละลาย
- ค่าไออาร์พี
- ค่าเอสวี 30

3. ตัวแปรคงที่

- อัตราการป้อนน้ำเสีย	20	ลิตร/วัน
- อายุสลัดจ์	20	วัน
- เวลาพักน้ำในถังแอนนออกซิก	30	นาที
- เวลาพักน้ำในถังเติมอากาศ	8	ชั่วโมง
- อัตราน้ำล้นผิวของถังตกตะกอน	1.67	เมตร/วัน

3.3 ลักษณะของน้ำเสีย

น้ำเสียที่ใช้ในการวิจัยนี้ เป็นน้ำเสียชุมชนจริงที่เก็บมาจากโรงบำบัดน้ำเสียสี่พระยาของกรุงเทพมหานคร โดยเก็บน้ำเสียดิบหลังผ่านตะแกรงละเอียดของการบำบัดขั้นต้นแล้ว การเก็บน้ำเสียนั้นเก็บโดยตรงจากวาล์วเก็บตัวอย่างที่ติดตั้งอยู่บนท่อจ่ายน้ำเสียดิบเข้าสู่ระบบบำบัด

การเก็บตัวอย่างและวัดค่าซีโอดีและทีเคเอ็นของน้ำเสียดิบ(ชัยพร ภูประเสริฐ ,2538) ในช่วงเดือนกันยายน ปี 2537 เป็นระยะเวลา 1 เดือน โดยเก็บตัวอย่างน้ำเสียสัปดาห์ละ 3 ครั้ง และทำการวิเคราะห์ทันที ผลการวิเคราะห์แสดงอยู่ในตารางที่ 3.1 พบว่าค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของซีโอดีมีค่อนข้างสูงมาก ส่วนทีเคเอ็นมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานสูงพอสมควร แสดงให้เห็นว่ามีความแปรปรวนของน้ำเสียชุมชนดิบมากด้วย ทั้งนี้ค่าซีโอดีของน้ำเสียก็มีค่าต่ำ

การทดลองในเบื้องต้นไม่สามารถควบคุมปริมาณจุลินทรีย์ในระบบได้ เนื่องจากซีโอดีของน้ำเสียซึ่งเป็นสารอาหารของจุลินทรีย์มีค่าต่ำ ผู้วิจัยจึงเติมน้ำตาลเพื่อใช้เป็นแหล่งสารอาหารคาร์บอน (ซีโอดี) และเติมยูเรียเพื่อใช้เป็นแหล่งสารอาหารไนโตรเจน (ทีเคเอ็น) ลงในน้ำเสียดิบ

การเตรียมน้ำเสีย เริ่มจากการเก็บน้ำเสียจากโรงบำบัดน้ำเสียสี่พระยามาเติมลงในถังพักน้ำเสียประมาณ 45 ลิตรแล้วเติมสารละลายสต็อกน้ำตาลที่มีความเข้มข้น 200 ก./ล.จำนวน 70 มล. และเติมสารละลายสต็อกยูเรียที่มีความเข้มข้น 22 ก./ล.จำนวน 45 มล. เพื่อให้มีน้ำเสียมีค่าซีโอดีประมาณ 400 มก./ล.และมีทีเคเอ็นประมาณ 20 มก./ล.

ตารางที่ 3.1 ผลวิเคราะห์น้ำเสียชุมชนดิบจากโรงบำบัดน้ำเสียสี่พระยาดิบในช่วงเดือนกันยายน ปี 2537 (ชัยพร ภูประเสริฐ ,2538)

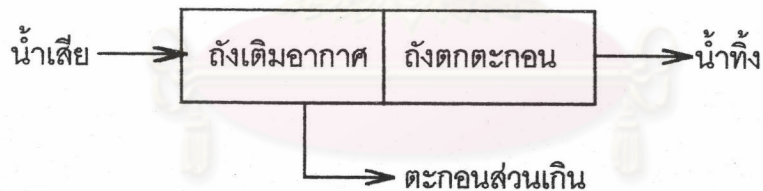
วันที่	พารามิเตอร์ที่วัดค่า		ค่าอัตราส่วน
	ซีโอดี (มก./ล.)	ทีเคเอ็น (มก./ล.)	ซีโอดีต่อไนโตรเจน
1	173	16.2	10.7
2	132	11.2	11.8
3	57	10.1	5.6
4	72	10.6	6.8
5	44	10.9	4.1
6	83	11.5	7.3
7	157	11.2	14.0
8	124	16.8	7.4
9	128	10.1	12.7
10	71	6.7	10.5
11	109	12.6	8.6
12	122	10.6	11.5
13	108	10.4	10.4
14	118	7.0	16.9
เฉลี่ย	107	11.1	10
SD.	36	2.7	3.4
จำนวนข้อมูล (n)	14	14	14

3.4 เครื่องมือและอุปกรณ์

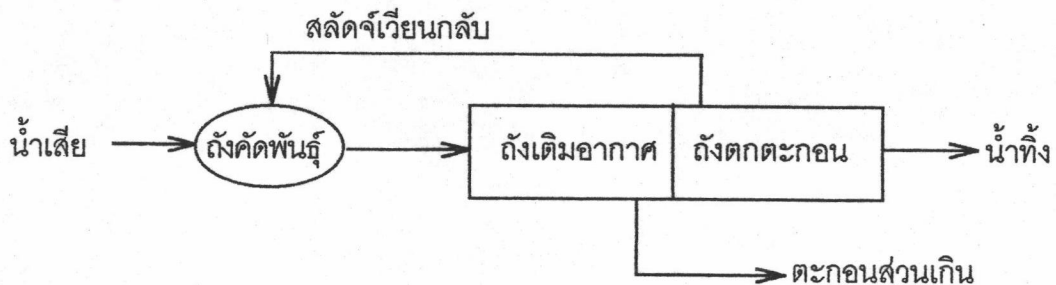
ประกอบด้วย

1 ถังพักน้ำเสียขนาด	60	ลิตร
2 ถังคัดพันธุ์แบบแอนนอซิกขนาด พร้อมเครื่องกววนความเร็วประมาณ	0.4	ลิตร
3 ถังเติมอากาศขนาด พร้อมถังตกตะกอนขนาด	130	รอบต่อนาที
4 ถังรับน้ำที่ผ่านการบำบัดแล้วขนาด	6.75	ลิตร
5 เครื่องสูบน้ำเสียแบบไดอะแฟรมขนาด	1.44	ลิตร
6 เครื่องสูบลัดจ์เวียนกลับแบบเพอริสตัลติกขนาด	40	ลิตร
	20	ลิตร/วัน
	20-100	ลิตร/วัน

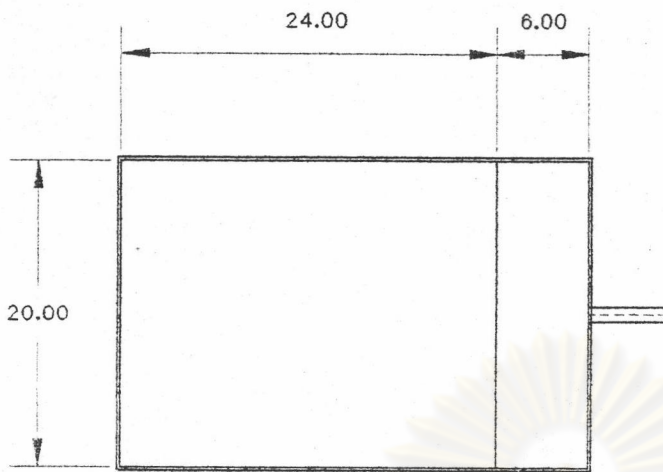
ระบบการทดลองเป็นไปตามไดอะแกรมดังรูปที่ 3.1 และรูปที่ 3.2 ขนาดของถังเติมอากาศ, ถังคัดพันธุ์และใบกวนน้ำเป็นดังรูปที่ 3.3

รูปที่ 3.1 ไดอะแกรมระบบการทดลองชุดควบคุม

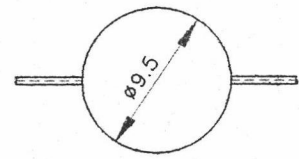

รูปที่ 3.2 ไดอะแกรมระบบการทดลองชุดถังคัดพันธุ์

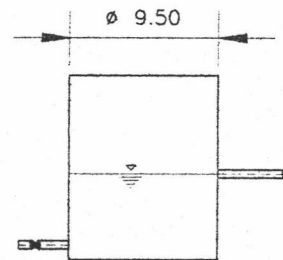
แปลนถังเติมอากาศ

มาตราส่วน 1:50

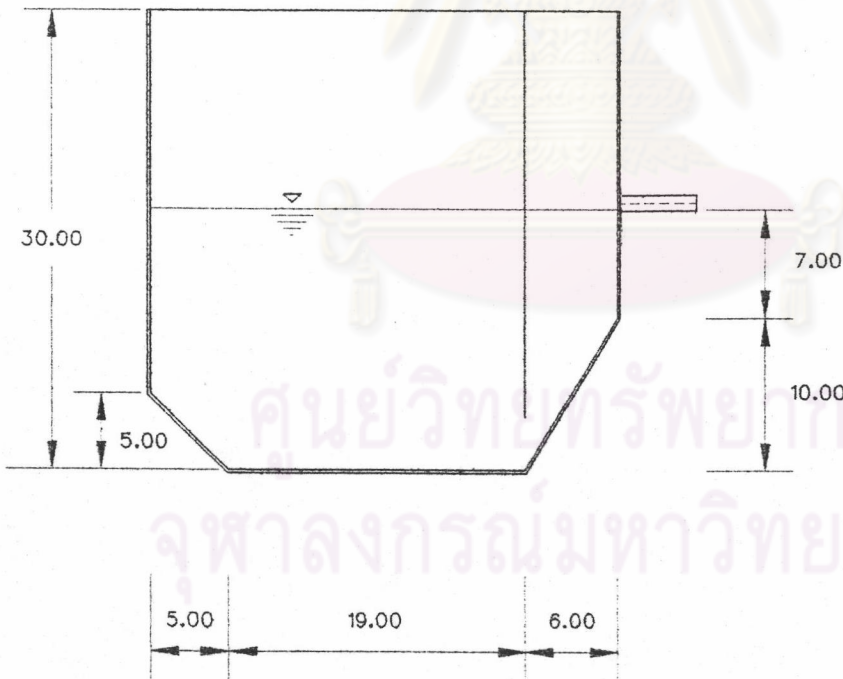
แปลนถังตัดพันธุ์

มาตราส่วน 1:50

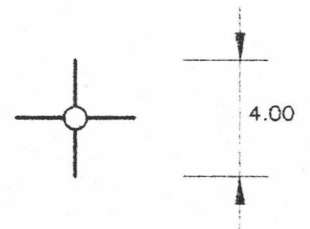
รูปตัด B-B

มาตราส่วน 1:50

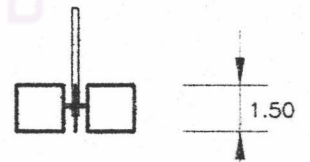
รูปตัด A-A

มาตราส่วน 1:50

ใบกวนน้ำ

มาตราส่วน 1:25

รูปที่ 3.3 ขนาดของถังเติมอากาศ, ถังตัดพันธุ์และใบกวนน้ำ

3.5 การเก็บตัวอย่างและการวิเคราะห์

ลักษณะทางเคมีและกายภาพของน้ำที่ต้องการวิเคราะห์เพื่อหาปริมาณตัวแปรเปลี่ยนตาม ได้แก่ อุณหภูมิ ,พีเอช ,โออาร์พี ,ดีไอ ,ซีไอดี ,สภาพความเป็นด่าง ,ของแข็งแขวนลอย ,ทีเคเอ็น ,ไนโตรท ,ไนเตรท และเอสวี 30 วิธีวิเคราะห์ตัวแปรต่างๆแสดงไว้ในตารางที่ 3.2

ตารางที่ 3.2 วิธีวิเคราะห์พารามิเตอร์ต่างๆ ของตัวอย่างน้ำ

พารามิเตอร์	วิธีวิเคราะห์
ซีไอดี	Dicromate Close Reflux Method
ทีเคเอ็น	Kjeldahl Method
ไนเตรท	Ultraviolet Spectrophotometric Method
ไนโตรท	Diazotization Method
พีเอช	Electronic pH meter with glass electrode Method
โออาร์พี	Electronic ORP meter with platinum electrode Method
ตะกอนแขวนลอย	Gravimetric Method (Total Residue dried at 103-105 C)
ความเป็นด่าง	Titration Method
ออกซิเจนละลาย	Membrane Electrode Method
อุณหภูมิ	Thermometer Method
V ₃₀	Settle Volumn Method

เครื่องมือวัดที่ใช้ในการวิเคราะห์ตัวอย่างน้ำ มีดังต่อไปนี้

- เครื่องวัดพีเอช (pH Meter)

เป็นเครื่องวัดพีเอชของ Horiba รุ่น F-13 และสามารถวัดอุณหภูมิของตัวอย่างน้ำได้พร้อมๆ กัน

- เครื่องวัดโออาร์พี (ORP Meter)

เป็นเครื่องวัดโออาร์พีของ Horiba รุ่น F-21 และใช้อิเล็กโทรด ชนิดซิลเวอร์ / ซิลเวอร์คลอไรด์ (Ag / AgCl₂)

- เครื่องวัดออกซิเจนละลาย (Dissolved Oxygen Meter)
เป็นเครื่องวัดออกซิเจนละลายของ YSI รุ่น 51-B
- เครื่องวัด UV- Spectrophotometer
เป็นเครื่องวัด UV - Spectrophotometer สำหรับใช้ในการวัดไนเตรท เป็นของ SHIMADZU รุ่น UV-1201
- เครื่องวัด Spectrophotometer
เป็นเครื่องวัด Spectrophotometer สำหรับใช้ในการวัดไนไตรท์ เป็นของ HACH รุ่น DR-2000

การเก็บตัวอย่างน้ำจะเก็บจากตัวอย่างน้ำก่อนเติมเข้าสู่ระบบและที่ออกจากถังปฏิกรณ์ต่างๆ การเก็บตัวอย่างน้ำจากถังคัดพันธุ์ต้องทำการวิเคราะห์หรือแยกเซลล์ออกทันทีเนื่องจากเวลากักน้ำของถังคัดพันธุ์ต่ำ ค่า pH และ ORP จะวิเคราะห์ทันทีที่เก็บตัวอย่างมาโดยกำหนดให้เวลาแช่โพรบ(probe)ประมาณ 3 นาทีเท่ากันตลอดการทดลอง แผนการวิเคราะห์ตัวอย่างน้ำแสดงไว้ในตารางที่ 3.3

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3.3 ตำแหน่งการเก็บตัวอย่างและความถี่ในการวิเคราะห์ ของพารามิเตอร์ต่างๆ

พารามิเตอร์	ตำแหน่งการเก็บตัวอย่าง			
	น้ำเสีย	ถังแอนนอกชีก	ถังแอโรบิก	น้ำออก
พีเอช	A	A	A	A
ไออาร์พี	A	A	A	A
ตะกอนแขวนลอย	-	B	B	B
V_{30}	-	A	A	-
ซีไอดี (ทั้งหมด)	B	-	-	-
ซีไอดี (กรอง)	-	B	B	-
อุณหภูมิ	A	A	A	-
ออกซิเจนละลาย	A	A	A	A
ทีเคเอ็น (ทั้งหมด)	B	-	-	-
ทีเคเอ็น (กรอง)	-	B	B	-
ไนเตรท (กรอง)	-	B	B	-
ไนไตรท์ (กรอง)	-	B	B	-
ความเป็นด่าง(กรอง)	B	B	B	-

หมายเหตุ A หมายถึง ตัวแปรที่ต้องวิเคราะห์ทุกวัน

B หมายถึง ตัวแปรที่ต้องวิเคราะห์สัปดาห์ละ 3 ครั้ง

ศูนย์วิจัยทรัพยากรน้ำ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย